

Уживання похідних сполучників

1. Пригадайте вивчене про сполучник як частину мови.

Сполучник — це службова частина мови, яку вживають для поєднання членів речення, частин складного речення й окремих речень у тексті.

Групи сполучників за вживанням

<p>Одиничні а, але, і, й, та, що, щоб, або, мов та ін.</p>	<p>Повторювані або... або, чи... чи, то... то, не то... не то, чи то... чи то, і... і, ні... ні</p>	<p>Парні не тільки..., а й (але й); не стільки..., скільки; хоч..., але; чим..., тим; як..., так і; коли..., то; якщо..., то</p>
---	--	---

Групи сполучників за будовою

<p>Прості і (й), а, але, та, бо, як, що</p>	<p>Складні щоб, якби, якщо, проте, або, зате, нібито, начебто, неначебто</p>	<p>Складені тому що; для того, щоб; тимчасом як; не зважаючи на те, що</p>
--	---	---

Групи сполучників за походженням

Непохідні
і, й, а, але,
бо, та, чи...

Похідні
зате, якщо, якби тому що;
зادля того щоб;
після того як...

Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю

Сурядні
слугують для зв'язку однорідних членів речення і
рівноправних частин складного речення

єднальні
і (й); та (= і); та й;
також; ні... ні (ані... ані);
не тільки... , а й (але й);
не лише... , а й (але й);
як... , так і

розділові
або, чи, або...
або, чи... чи,
то... то, не то...
не то, чи то...
чи то, хоч... хоч

протиставні
а, але,
та (= але),
зате,
проте,
однак

Підрядні
слугують для зв'язку між частинами
складнопідрядного речення
що; бо; через те, що; тому що;
завдяки тому, що; оскільки; ледве; як;
як тільки; після того як; щоб; аби; для
того, щоб; щоби; якби; якщо; коли б;
як тільки; хоч; дарма що; незважаючи
на те, що; мов; наче; неначе; ніби;
нібито; начебто; мовбито; немовбито;
аж; що аж й інші

Правопис сполучників

Разом	Окремо	Через дефіс
<p>1. Порівняльні сполучники, що починаються з літер М і Н: <i>мовби, мовбито, немовби, немовбито, неначе, ніби, нібито, начебто, неначебто.</i></p> <p>2. <i>Аніж, тож, отож, притім, притому, причім, причому, тобто, цебто, щоб.</i></p> <p>3. <i>Зате, проте (якщо можна замінити словом але): Нічого про нього не чула, проте (= але) була переконана, що з ним усе добре.</i></p> <p>🗨 Якщо за те, про те не можна замінити <i>але</i>, то це інші частини мови, які пишуться окремо: <i>Я люблю її за те, що вона добра й справедлива.</i></p> <p>4. <i>Якбї: Якби ти доклав зусиль, усе б вийшло.</i></p> <p>🗨 Прислівник із часткою <i>як би</i> пишеться окремо: <i>як би він хотів, щоб усе вийшло.</i></p>	<p>1. Сполучники з частками б, би, ж, же: <i>але ж, бо ж, а як же</i> (не плутай із вигуком <i>аякже!</i>), <i>коли б, коли б то, хоча б, хоч би.</i></p> <p>2. Сполучники, що закінчуються на що: <i>тому що, дарма що, незважаючи на те що; через те що</i></p>	<p><i>тим-то, тож-то, тільки-но, тому-то</i></p>

Розрізнення сполучників й інших співзвучних частин мови

Сполучники	Співзвучні слова
<ul style="list-style-type: none"> • Не бувають членами речення; • на них не падає логічний наголос; • підрядну частину не можна перетворити на питальне речення; • можна замінити лише іншим сполучником 	<ul style="list-style-type: none"> • Є членами речення; • можуть вимовлятися з логічним наголосом; • підрядну частину можна перетворити на питальне речення; • можна замінити іншим сполучним словом
<p>проте, зате = але, однак якби, якщо = коли б щоб = аби</p>	<p>про те́, за те́ я́к би, як що що́ б</p>
<p><i>Якби́ ви вчили́сь так, як треба, то́ й му́дрість би́ була́ своя́ (Т. Шевченко).</i> Якби ти допоміг, усе вдалося б. [НЕ можна поставити знак питання після підрядної частини]</p>	<p><i>Як би ти не вчився, усього не вивчиш.</i> <i>Розповів про те, що сталося вчора.</i> [Що сталося вчора?]</p>

2. Виконайте онлайнві завдання за покликанням:

https://webpen.com.ua/pages/Morphology_constant_leng_parts/conjunction_spelling.html

3. Знайдіть у словниках чи в інтернеті значення слів *допіру, позаяк*. Якою частиною мови вони є? Складіть із цими словами речення.

4. Відредагуйте речення.

Річка почала занепадати, так як жителі почали засмічувати берег побутовим сміттям. 2) Без уважного ставлення до інших не буде й позитивного ставлення до тебе, якби ти не прагнув цього. 3) У силу того, що навесні працювали наполегливо, сподіваємося на поліпшення ситуації. 4) Чим більше ми думатимемо про інших, тим більше вони думатимуть про нас. 5) Щось мені не то холодно, не то лихоманить.

Довідка: з огляду на те що, тому що, позаяк; хоч би як; хоч би що; з огляду на те що, тому що; що... – то; такий (така) – що; і – і.

6. Складіть речення зі сполучниками й однозвучними з ними сполученнями слів. Поясніть відмінність.

Зате – за те; проте – про те; якщо – як що; якби – як би; щоб – що б; причому – при чому.

7. Ознайомтеся з таблицею. Поміркуйте, як можна запам'ятати правильне вживання похідних складених сполучників? Укладіть список порад.

Таблиця вживання похідних складених сполучників

	Неправильно	Правильно	
Не стільки ..., скільки	Страшні не стільки протести, скільки провокації	Не так..., як	Не так страшні протести, як провокації
Чим..., тим	Чим вищий валовий дохід, тим вищий рівень життя народу	Що..., то	Що вищий валовий дохід, то вищий рівень життя народу
З тим, щоб	Наполегливо працюють з тим, щоб досягнути результату	Щоб (для того щоб)	Наполегливо працюють, щоб досягнути результату
У силу того що	У силу того що мешканці заборгували, будинок від'єднали від електромережі	Через те що, з огляду на те що	Через те що мешканці заборгували, будинок від'єднали від електромережі
Так як	Вони не отримали кредиту, так як вчасно не оформили документів	Тому що, бо, позаяк	Вони не отримали кредиту, тому що вчасно не оформили документів
Не дивлячись на те що	Не дивлячись на те що їх попереджали, вони знову порушили закон	Попри те що, дарма що, всупереч тому що, хоч	Попри те що їх <i>попереджали</i> , вони знову порушили закон
Настільки, що	Доповідь була настільки цікава, що всі захоплено слухали	Така, що	Доповідь була така цікава, що всі захоплено слухали
По мірі того, як	Виплату будуть здійснювати по мірі того, як надходитимуть кошти	Відповідно до того, як	Виплату будуть здійснювати відповідно до того, як надходитимуть кошти
Як би не було (як би то не було)	Як би не було важко, ми обов'язково досягнемо потрібного результату	Хоч (хай) як буде	Хоч як буде важко, ми обов'язково досягнемо потрібного результату
Який би не був	Який би він не був фахівець, людські якості також важливі	Хоч (хай) який	Хоч який він фахівець, людські якості також важливі
Хто (що) б не	Хто б не казав, перевірити треба	Хоч (хай) хто + форма теперішнього або майбутнього часу	Хоч (хай) хто каже (казатиме), перевірити треба
Куди б не	Куди б не пішов, скрізь однаково	Хоч (хай) куди	Хоч (хай) куди піду, скрізь однаково
Де б не	Де б не був, працювати треба	Хоч (хай) де	Хоч де будеш, працювати треба
Не то..., не то	Він не то працював не то робив вигляд, що працює	Чи то..., чи	Чи то він працював, чи удавав, що працює („ <i>Чи то так сонечко сіяло, чи так мені чого було</i> ” Т. Шевченко)
До тих пір	Безладу країні триватиме до тих пір , поки влада не вживатиме жорстких заходів	Доти, до того часу	Безладу країні триватиме доти , поки влада не вживатиме жорстких заходів

(Авторка таблиці І. Фаріон)